Szántó István emléke

A gyűjtemény korábbi otthona

Néhány éve Szántó Pista bácsi lányától, Somogyiné Szántó Máriától kaptam fotó- és írásos dokumentumokat. Miközben a régi iratokat nézegetem, eltöprengek. Ugyanis annak idején a képeket azzal a szándékkal fogadtam el, hogy a helytörténeti gyűjteményt fogják gazdagítani. Most nem is merek arra gondolni, hogy esetleg ezek is, a néprajzi gyűjtemény mostoha sorsára juthatnak…

A kapott dokumentumok között van: például egy ESKÜOKMÁNY, mely kelt Piszkén, 1949. december 31. napján, arról a tanári eskűről, melyet Czuczor Gyula iskolaigazgató előtt tett Pista bácsi, és a LÁBATLANÉRT elismerő oklevél másolata, melyet 15 nappal halála előtt, 1995. március 15-én vehetett át, továbbá néhány igazolványkép és osztályképek.

Pista bácsit tanítványaként viszonylag ritkán láttam mosolyogni, szikár alakja már eleve tekintélyparancsoló volt. Erre a tekintélyre szüksége volt a tanároknak az akkori 40–50-es létszámú osztályok fegyelmezéséhez. Már csak későbbről emlékszem vidám anekdotázós időszakokra, amikor nyugdíjasként be-bejött a könyvtárba és jókat beszélgettünk.

Különösen kedves emlék számomra, amikor '91 telén a néprajzi anyagot csomagoltuk vagy amikor – a még ma is látható – tablókat készítettük a könyvtár és a későbbi múzeum falára. Akkor ő jókedvűen mesélt a régi időkről.

Egy-egy fotó kapcsán feleleventette a megörökített pillanatot és mesélt, mesélt. Emlékszem, amikor télen alaposan beöltözve a hideg padlásszobában toporogtunk. Kínunkban már egymáson nevettünk, és alig vártuk, hogy felesége, Magda néni teázni hívjon minket, és mi végre leereszkedhessünk a hideg szobából.

A cserepek csomagolása közben éreztem, hogy Pista bácsi öröme nem teljes.

Megtudtam, hogy melyik cserepet hol, mikor és milyen körülmények között vásárolta. Megértettem, hogy nem lehet egyszerű dolog megválni az évtizedeken át gyűjtött kincsektől. Ugyanakkor megnyugtatta őt a tudat, hogy jobb helye lesz a gyűjteménynek egy kiállító teremben, ahol több embernek fog örömet szerezni, mint addig annak a néhány látogatónak, aki ellátogatott a szépen berendezett házi múzeumába.

Panaszkodott, hogy számára már az anyag rendben tartása is egyre fárasztóbb, hiszen közben felette is eljárt az idő.

Amikor már a termet rendeztük, tapasztaltam, hogy a lelkesedése és az ereje egyre inkább fogyott. Gyakran elfáradt, szédült. Már nem is engedtem, hogy a létráról maga tegye a tárgyakat a helyükre, ahogyan azt továbbra is szerette volna. Bizonyára közrejátszott fogyó erejében az is, hogy sokat aggódott Magda néni romló egészsége miatt.

Neszmély és Esztergom – a néprajzi gyűjtemény tablói

Hálás voltam és vagyok minden tőle kapott tudásért, instrukcióért. Rajztanár lévén hihetetlen érzéke volt az igazi értékek és a szép dolgok iránt.

Azt hiszem, jogosan lehetett büszke a végeredményre, a sok évtizedes gyűjtőmunkája révén létrejött múzeumra.

1992. augusztus 28-án a Zalka M. lakótelep 5-ös épületében adták át a Néprajzi- és Helytörténeti szobát és Kiállítótermet.

Nem sokkal ezután, két és fél évvel, 1995. április 1-jén, 77 éves korában Pista bácsi itt hagyott bennünket. Magda néni huszonkét napra követte őt egy békésebb világba. S ennek már tizenhét éve.

A múzeum 2004-ben bezárt. A néprajzi anyag dobozokban alussza csipkerózsika álmát. Várja, hogy újra életre keltsék.

A gyűjtemény megérdemli a figyelmet. Annak idején, 1988-ban, a Képes Újság munkatársai jártak Lábatlanon a Gerenday-házban, és Szántó Pista bácsival is készítettek egy komoly visszhangot kiváltó riportot, amely országosan is felhívta a figyelmet a nem mindennapi gyűjteményre. A mellékelt fotók ekkor készültek Pista bácsiról, valamint a néprajzi szobáról, a bezárás előtti állapotáról.

Gondolom, nem vagyok egyedül azzal a véleménnyel, hogy az értékes helytörténeti és néprajzi gyűjtemény sorsa nagyobb odafigyelést érdemelne, mert egy dolog valamit létrehozni és egy másik megbecsülni azt.

Nádasiné Balatoni Anna

Lábatlan; 2012